

I fotspåren av Planet Earth och Life är denna serie en fantastisk hyllning till den fantastiska, komplexa, djupa och ibland utmanande relationen mellan människa och natur.

Del 4 av 8: Ett liv i tropiska skogar. Tete i Kongo samlar honung på hög höjd attackerad av ilska bin. Barnen hos piaroafolket i Venezuela samlar goliatspindlar att rosta till lunch. Korowai-folket i västra Papua Nya Guinea bygger hus åt hela familjen uppe i trädkronorna - tre exempel på ett liv i tropiska skogar.

Om Jorden (Tellus)

Jorden är den tredje planeten från solen och den största av de så kallade stenplaneterna i solsystemet. Jorden har en naturlig satellit kallad månen. Planeten bildades för 4,54 miljarder år sedan och liv uppstod inom en miljard år från dess skapelse. Sedd från rymden är jorden formad som ett nästan perfekt klot.

Jordskorpan, jordens yttre lager, är uppdelad i en rad olika segment, kallade kontinentalplattor, som långsamt rör sig över ytan. Jordens inre är fortsatt aktiv med en relativt fast mantel, en flytande yttre kärna som genererar ett magnetfält, och en fast inre kärna främst bestående av järn.

Jorden delas in i klimatzoner. Traditionellt har man talat om huvudzonerna Tropiskt klimat, Subtropiskt klimat, Tempererat klimat och Arktiskt klimat. Man brukar även skilja mellan kustklimat och inlandsklimat.

Cirka 71 procent av ytan är täckt av hav med saltvatten, återstoden består av öar och kontinenter. Flytande vatten är, så vitt man vet idag, nödvändigt för allt liv.

Tillsammans med människan lever här flera miljoner arter – jorden är den enda himlakroppen där man vet att liv existerar.

Planetens mineral och de många produkterna av biosfären bidrar resurser som används för att försörja jordens mänskliga befolkning. Invånarna är uppdelade i omkring 200 självständiga stater som samverkar med varandra genom diplomati, resor, handel och militära handlingar.

Världens befolkning använder endast 1 procent av jordens totala vattenmängd. Vattnet är fördelat så att 93,8 procent finns i oceanerna, 4 procent (söttvatten) finns i världens alla sjöar, floder, vattendrag, grundvatten etc, 2 procent i alla inlandsisar och 0,2 % som vattenånga.

I oktober 2011 beräknar man att jordens befolkning passerade 7 000 000 000 människor. Idag bor fler människor i städerna än på landsbygden, för första gången i jordens historia. Majoriteten, ca 80 procent, bor i så kallade utvecklingsländer, medan resterande 20 procent bor i rika länder som genomgått industrialisering.

Speltid: 49 min.

Från: 13 år

Ämne: Biologi

Originaltitel: Human Planet - 4

Produktion: BBC Earth, Storbritannien, 2011

Svensk version:
Cinebox, 2012

Ansvarig utgivare:
Katarina Lundgren

Filmmnr: 15108

Om tropisk regnskog

Regnskog är skog med hög årlig nederbörd, minst 1500 mm, utspridd över minst 9 månader av året. Den regnskog som vi oftast associerar till finns bara i tropikerna och kallas tropisk regnskog. Annan regnskog kallas tempererad regnskog. Tempererad regnskog finns i vissa tempererade områden med fuktiga västvindar, som till exempel Nordamerikas nordvästra kust, södra Chile, Australiens sydöstra kust och Nya Zeeland. I regnskogar är nederbörden hög men om det regnar för mycket sköljs myllan bort vilket leder till problem för människorna som brukar jorden här.

Kännetecknande för regnskogen är dess artrikedom, både vad gäller växter och djur. Den tropiska regnskogen, som utgör ungefär 7 procent av jordens landyta, innehåller ungefär hälften av alla växt- och djurarter. Det beräknas också att det fortfarande finns miljoner arter av växter, insekter och mikroorganismer som fortfarande är oupptäckta.

Regnskogarna på jorden ligger som ett sporadiskt, brett bälte kring ekvatorn. De finns främst i Centralamerika och Västindien, norra halvan av Sydamerika, Centralafrika samt Sydostasien. De minskar dock hela tiden i storlek på grund av människans skövling - varje år avverkas cirka 150 000 kvadratkilometer regnskog.

Tropisk regnskog är en naturtyp som förekommer i tropikerna, det vill säga området kring ekvatorn. Tropisk regnskog finns mestadels i mellersta Afrika, norra Sydamerika samt sydöstra Asien. Det tropiska regnskogsklimatet kännetecknas av att nederbörden är jämnt fördelad över året, till skillnad från det tropiska monsunklimatet med dess årliga regnperioder. Vattnets kretslopp går snabbt i den tropiska regnskogen, i stort sett omsätts vattnet i atmosfären på en dag. På förmiddagen avdunstar stora vattenmängder från regnskogen. På eftermiddagen återbördas vattnet till marken som regn. Medeltemperaturen ligger över 18 grader Celsius. Årstidernas växlingar är inte märkbara.

Träden är höga med stora trädkronor och växer tätt. Andra lagret bildar som ett tak över marken. Vid marken är det relativt glesbevuxet. Det är bara där kronorna inte berör varandra som ljus når ner och det liknar en djungel. Det är vindstilla, luktar mögel och förruttnelse. Marken är ofruktbar. Vind finns endast uppe vid trädkronorna. Stora djur är ovanliga på marken och de djur som finns kännetecknas av att de är kräldjur, kryper, klättrar eller flyger.

Under hela 1900-talet har regnskog varit utsatt för omfattande avverkning och mer än hälften har försvunnit genom avverkning. Den stora avverkningen av regnskogar kan påverka jordens klimat på olika sätt eftersom regnskogen fungerar som en värmeregulator.

Naturen hjälper människan

Oavsett var vi bor finns det olika sätt som naturen hjälper oss att överleva på. Vi kan kalla dem ekosystemtjänster. Här är några av dem:

Mat – vi får mat från naturen.

Timmer – virke till hus och möbler tas från naturen.

Sjöar och vattendrag – vi får dryck från naturen. Reglerar temperaturen. Ökar luftfuktigheten.

Pollinering – insekter pollinerar och ökar mängden frön och frukter.

Mediciner – cirka 40 procent av våra mediciner har sitt ursprung i naturen.

Träden – bullerdämpning. Koldioxidupptagning. Syreproducent. Renar luft.

Diskussionsfrågor

1. Ungefär hur stor del av jordens yta består av regnskog?
2. Ungefär hur många arter finner man i tropisk regnskog?
3. Ge ett exempel på hur barnen i Venezuela gör för att hitta mat.
4. Hur gör urbefolkningen i Papua Nya Guinea för att smycka sig på sina fester?
5. Beskriv hur ekologisk skogsavverkning kan gå till.

6. Vilka platser på jorden tror du att det bor människor på? Diskutera!
7. Vilka begränsningar tror du att det finns för var människor kan bo någonstans? Diskutera!
8. Ta reda på mer om jorden och hur den ser ut utifrån begreppen "kyla", "vatten", "värme" mm. Använd gärna en jordglob!
9. Ta reda på vilka som är de tre mest befolkade städerna på jorden.
10. Hur många människor lever på jorden idag?
Hur många tror man bor här om 10 år?

Här kan du hämta mer information

http://sv.wikipedia.org/wiki/Amazonas_regnskog – om regnskogen i Amazonas

<http://www.naturskyddsforeningen.se/natur-och-miljo/skog/tropisk-skog/> - om tropiska regnskogar

<http://www.teakinvest.se/tropisk-regnskog.asp> – om skog i regnskogar

<http://world.mongabay.com/swedish/404.html> – om vattencykeln i tropiska regnskogar

<http://world.mongabay.com/swedish/> - fakta om regnskogar

<http://www.wwf.se/vrt-arbete/regnskog/1127589-fakta-om-tropiskskogar> – mer fakta om regnskogar

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Avskogning> – om avskogning

<http://www.fn.se> – Förenta Nationerna

<http://www.ui.se/> - Utrikespolitiska Institutet

http://europa.eu/index_sv.htm - EU:s officiella webbplats

http://sv.wikipedia.org/wiki/V%C3%A4rldens_befolkning – om världens befolkning

http://www.asub.ax/archive.con?iPage=12&art_id=1074 – statistik om världens länder

<http://www.skollink.se/Geografi-Varldens-lander.aspx> - diverse skollänkar

<http://sv.wikipedia.org/wiki/M%C3%A4nniskan> – om människan

www.ne.se - Nationalencyklopedin

www.google.se - Användbar sökmotor

<http://www.dnsskola.se/> - Dagens nyheters skolsajt

www.wikipedia.se – Bra nätencyklopedi

<http://www.cinebox.se/>